

เป็นธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺสฺสโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “จิตดูเวทนา”

กราบนมัสการหลวงพ่อ

โยมมีคำถามที่จะขอโอกาสหลวงพ่อเมตตาชี้แนะค่ะ โยมชอบเดินจงกรมจนจิตมีสมาธิอยู่กับผู้รู้ เมื่อจิตออกจากผู้รู้ โยมมักใช้ปัญญาอบรมสมาธิหรือไม่ก็พุทโธวๆ เพื่อให้จิตอยู่กับผู้รู้มากขึ้น โยมเคยกราบครูบาอาจารย์องค์สำคัญที่จังหวัดสกลนคร ท่านเมตตาให้โอวาทโยมว่า “ให้เอาผู้รู้เป็นที่พึ่ง” โยมพยายามทำตามที่ท่านสอนอย่างเคร่งครัด เมื่อรู้ของโยมตั้งมั่น จะออกพิจารณาเวทนาที่เกิดขึ้นในร่างกาย ซึ่งสามารถเห็นการเกิดดับของเวทนาได้เร็วมาก พิจารณาเวทนาที่เกิดขึ้นบนกายขึ้นและลง และพิจารณาลงไตรลักษณ์ โดยมุมไตรลักษณ์ที่โยมถนัดคือ อนิจจัง

คำถามที่ขอเมตตาหลวงพ่อดีตอบค่ะ

๑. ที่โยมพิจารณาเวทนาถูกต้องหรือไม่ โยมพยายามตรวจสอบด้วยตัวเอง โยมคิดว่าถูก เพราะหลวงพ่อดีตอบคำถามที่เกี่ยวกับการพิจารณาว่า สติต้องตั้งมั่น

๒. หลวงพ่อดีตอบคำถามอื่นเกี่ยวกับการพิจารณาว่า อะไรเกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน ให้พิจารณาอันนั้น แต่จิตโยมไม่ยอมพิจารณาเลย เพราะมองว่ากายคือก้อนธาตุนิ่งๆ ไม่รู้จะดูไปทำไม

๓. มุมไตรลักษณ์ที่โยมชอบพิจารณาคืออนิจจัง โยมควรพิจารณามุมทุกขัง อนัตตาด้วยหรือไม่ แต่ทุกขัง จิตโยมก็มองว่าไม่รู้จะพิจารณาทำไม เพราะเห็นทุกข์อยู่แล้วในขณะที่พิจารณาเวทนา

สุดท้ายกราบขอพระคุณหลวงพ่อย่างสูงเจ้าค่ะ

ตอบ : เวลากราบขอพระคุณอย่างสูง เวลาเขาว่าเคยเขียนมาถามหลวงพ่อดอบ มากมายมหาศาล หลวงพ่อดอบมาอยู่แล้ว หนูเข้าใจหมดๆ ความเข้าใจหมดส่วนความเข้าใจใจ ความเข้าใจเป็นความเข้าใจ แต่ความจริงเป็นความจริงอีกอันหนึ่งนะ

เพราะสิ่งที่คำถามนี้ เราอ่านแล้วมันรู้สึกขัดแย้งกัน เวลามันขัดแย้ง มันขัดแย้งของตัวเอง เห็นไหม “โดยพิจารณาไตรลักษณ์ มุมไตรลักษณ์ที่โยมถนัดคืออนิจจัง” อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สิ่งว่าสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา ว่าเป็นอนัตตา ไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์คืออนัตตา

เวลากรณีอย่างนี้เพราะเราฟังพระองค์หนึ่งเวลาเขาพูดถึงนะว่าเขาไปอยู่เมืองนอก พวกฝรั่งเมืองนอกเวลาพูดถึงอนิจจัง เขาบอกว่า เขาเข้าใจได้ เขารับได้ เพราะสรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจัง เพราะเป็นวิทยาศาสตร์ไง ถ้าวิทยาศาสตร์เขารู้ได้ว่าเป็นอนิจจัง เพราะสรรพสิ่งไม่มีสิ่งใดคงที่ทั้งนั้น มันแปรสภาพทั้งนั้น โดยธรรมชาติก็เป็นจริงอยู่แล้ว พอโดยธรรมชาติเป็นจริงอยู่แล้ว สิ่งที่เป็นอนิจจังๆ เราจะบอกเป็นอนิจจังมันส่งออก มันอยู่ข้างนอกแต่เป็นไตรลักษณ์ๆ ไม่มีใครเคยเห็นไตรลักษณ์ ไม่มีใครรู้จักไตรลักษณ์ นี่ไง ถ้าไตรลักษณ์เป็นอนิจจัง

อนิจจังเป็นเรื่องอนิจจัง เป็นเรื่องของวัตถุ อนิจจังเป็นเรื่องสาธารณะ เรื่องของโลกนี้เป็นอนิจจัง ดุสิต บ้านเรือน บ้านที่มีคนอยู่ บ้านนั้นมันทรนาคำคร่ำได้เข้าเพราะมันมีคนดูแลรักษา บ้านร้างที่ไม่มีใครอยู่บ้านนั้นจะผุจะพัง จะเสื่อมสภาพได้เร็วมาก ความเสื่อมสภาพไป นั่นไง มันเห็นชัดๆ ว่าอนิจจังๆ ใจ ทุกคนก็เห็น อนิจจังทุกคนก็รับได้ไง เพราะอนิจจังมันไม่เกี่ยวกับเราไง อนิจจังคือวัตถุไง ที่มันแปรสภาพให้เห็นไง มันก็เลยแบบว่าเสียดายมันก็เสียดายอยู่ แต่มันไม่กระทบหัวใจ ถ้าวัยรุ่นเขาบอกไม่โดนใจ มันไม่โดนใจ มันไม่โดนถึงความรู้สึกใจ นี่ไง อนิจจัง อนิจจังก็อยู่ข้างนอกนูน

ฉะนั้น บอกว่า “ในมุมของโยมบอกว่าที่พิจารณาไตรลักษณ์เป็นอนิจจัง” มันขัดแย้งกัน อนิจจังเป็นเรื่องสาธารณะ อนิจจังเป็นเรื่องของโลก อนิจจังเป็นสิ่งที่แปรสภาพ แล้วไตรลักษณ์คืออะไร นี่ไง เขาบอกเลยนะ พระเขาไปอยู่เมืองนอก เขาบอกว่าเวลาพวกฝรั่งเขามาคุยด้วย เขาบอกว่าอนิจจังเข้าใจได้เลย บอกศาสนาพุทธนี้สุดยอดเลย แต่ใช้ตัวตน ใช้ทำลายตัวตนนี้มันไม่รู้

จะทำลายอย่างไร เขาจับไม่ได้ เขาจับไม่ได้คือเขาเห็นไม่ได้ ทีนี้เขาเห็นไม่ได้นี่ไง ฉะนั้น ถ้าเขาจะเห็น ถ้าว่าเป็นไตรลักษณ์ฯ สิ่งที่เป็นไตรลักษณ์ อะไรเป็นไตรลักษณ์

พอเวลาศึกษา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป เห็นไหม สิ่งที่ว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายทั้งปวงต้องดับเป็นธรรมดา แล้วอยู่ไหนล่ะ อยู่ไหน เวลามันพัดมา ลมพัดมาเป็นธรรมดา พายุมาก็เป็นธรรมดา เวลาพายุสงบแล้วก็จบไป บ้านเรือนพังราบอยู่นั่นไง มันเป็นธรรมดา นี่ก็เป็นข้างนอกนะ นี่ไง สิ่งที่ว่า เป็นธรรมดากฎนี้เป็นกรณีที่สำคัญมาก คนที่ภาวนาไม่เป็นไม่รู้

อย่างเช่น หลวงปู่ดูลย์ท่านพูด จิตส่งออกทั้งหมดเป็นสมุทัย ความคิดของเราทั้งหมดเป็นสมุทัยหมดเลย ใจที่คิดกันอยู่นี้ ใจคนที่คิดๆ กันอยู่นี้ ความคิดมาจากไหน ความคิดมาจากจิต แล้วคิดเรื่องอะไร ความคิดพอมันคิดขึ้นมันส่งออกแล้ว สิ่งที่ส่งออก จิตส่งออกทั้งหมดเป็นสมุทัย ผลของสมุทัยเป็นทุกข์ ค้นคว้ากันอยู่นี้ สิ่งที่มีความคิดทั้งหมดเป็นสมุทัย ผลของมันคือทุกข์ นี่ไง แต่ถ้าเวลาจิตเห็นจิต จิตเห็นจิตเป็นมรรค ผลจากการที่จิตเห็นจิต คิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด แต่การจะหยุดคิดก็ต้องใช้ความคิด

นี่ไง มันต้องอยู่ที่ก่อนนี้สิ่งที่เป็นอนิจจัง สิ่งที่เราคิดกันอยู่มันเป็นอนิจจังทั้งนั้น แต่ถ้าไตรลักษณ์มันเกิดอย่างไร ไตรลักษณ์มันเกิดอย่างไร นี่ไง ฉะนั้น มันเกิดขึ้น ฉะนั้น ไฮไลต์ในโสภณธรรมของหลวงปู่ดูลย์นะ จิตเห็นจิต จิตเห็นอาการของจิต ถ้ามันไม่เห็นเอาอะไร มันไม่เห็นนะ ไม่เห็นก็อนุมาณเอา ในปัจจุบันนี้เราอนุมาณกันเอาเอง ถ้าภาษาเราจะอุปาทาน เป็นอุปาทานทั้งนั้น คิดเองเออเอง ให้ผลเอง ยอมรับเอง ได้เอง แล้ว แล้วคุยกันรู้เรื่องนะ เพราะมันเป็นปรัชญา

คูสิ อย่างเช่น หลวงพ่อที่ไชยานะ เวลาพูด เห็นไหม ธรรมะที่เป็นปรัชญา ถ้าธรรมะเป็นปรัชญา พระเวรัตตะไง นิยายธรรมะไง อ่านนิยายธรรมะแล้วซาบซึ้งๆ ผู้ชนะสิบทิศมันมีเรื่องจริงเป็นตำนานอยู่นิดหนึ่ง แล้วก็เขียนขยายความไป นี่ก็เหมือนกัน พระเวรัตตะเป็นน้องชายของพระสารีบุตร มีตัวตนอยู่จริงนะ แล้วก็เขียนเป็นนิยายธรรมะ แล้วก็ซาบซึ้ง อู้ฮู! น้ำหูนน้ำตาไหลโลกรู้ได้แบบนี้ นี่เป็นอนิจจัง เรื่องโลกๆ เป็นตรรกะ

แต่ถ้าเป็นภาคปฏิบัติๆ เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ต้องทำความเข้าใจของเรา มาก่อน ใจสงบแล้ว คิดเท่าไรก็ไม่รู้ ต้องหยุดคิด การหยุดคิดนั้นคือสมาธิ หยุดคิดนะ จิตคิดเท่าไรก็ต้องหยุดคิด แต่การจะหยุดคิดก็ต้องใช้ความคิด ถ้าไม่ใช้ความคิดล้าง ความคิด เอาอะไรไปหยุดคิด ถ้ามันไม่หยุดคิดมันก็คิดของมันไป แล้วเวลาหยุดคิดแล้ว จิตเห็นอาการของจิต ที่เราเทศน์เมื่อ ๒ วันนี่ “หมูป่าสอนธรรม” ถ้าค้นหาไม่เจอ ช่วย หมูป่าไม่ได้ ค้นหาไม่เจอ เป็นไปไม่ได้ที่จะเอาหมูป่า ๑๓ ตัวออกจากถ้ำ มันเข้าไปมุด อยู่ในถ้ำ ไม่รู้มันอยู่ตรงไหน เจาะแล้วเจาะอีกเจาะก็หาไม่เจอ

นี่ไง หลวงตาท่านสอนประจำ “การขุดคุ้ยหากิเลสเป็นงานอันหนึ่ง การขุดคุ้ยหา กิเลส การเจอกิเลส นั้นเป็นเหตุที่รู้จักกิเลส เห็นหน้ากิเลส” ใจคนภาวนาไม่เป็นมันเห็น ตรงนี้ไม่มีค่า เห็นการค้นคว้าค้นหาไม่มีความจำเป็น ภูจะช่วยหมูป่า ภูจะพังภูเขาเลย ภู จะระเบิดนิวเคลียร์ ระเบิดมันเลย แล้วไปเอาหมูป่าออกมา ตายอยู่นั้นหมด ไม่มีเหลือ ไม่มีเหลือหรอก นี่ก็เหมือนกัน คนที่ภาวนาจะเป็นมันต้องเริ่มต้นจากตรงนี้ เริ่มต้นจาก สมถะยกขึ้นสู่วิปัสสนา จากสมถะยกขึ้นสู่วิปัสสนา ไม่มีสมถะยกขึ้นสู่วิปัสสนาไม่ได้

ถ้ายกได้เป็นอุปาทาน เป็นจินตนาการ เป็นความเพ้อเจ้อ เพ้อเจ้อในธรรมะ แล้ว เยอะนะ เพราะเพ้อเจ้อไม่มีขอบเขต การเขียนนวนิยายใครมีมุมมองอย่างไร ยิ่งเขียน ได้ลึกซึ้ง ยิ่งเขียนนะ เซอร์ลોક โฮล์มส์ไง ใจนักสืบยิ่งเขียนไป เจมส์ บอนด์เขียนไปร้อย ตอนแสบตอน เขียนได้ตลอดเวลา พลิกแพลงเขียนได้อยู่อย่างนั้นนะ นี่ไง นี่ก็ เหมือนกัน เวลาภาวนาขึ้นมา จินตนาการธรรมะ แล้วคุยกัน อู้อู้อู! ซาบซึ้ง ไรสาระ ไร สาระเพราะอะไร เพราะมันไม่เข้าสู่สัจธรรม มันไม่เข้าสู่ความจริง

นี่ไง เวลาวงกรรมฐานเรา ธรรมสภาจตุร ธมฺมมุงฺคฺลฺมฺตฺ-ตมฺ เวลาหลวงตาท่านคุย กับหลวงปู่บัว คุยกับหลวงปู่ขาว คุยกับหลวงปู่ฝั้น เวลาคุยกันๆ นี่แหละ นี่แหละคือการ ตรวจสอบธรรม เหมือนกับทางวิชาการ เวลาประชุมทางวิชาการ แล้วทฤษฎีของใคร เอาขึ้นมาวางบนโต๊ะ แล้วพิจารณากันมีเหตุมีผลพอหรือไม่ ถ้ามีเหตุผลพออริยสัจมี หนึ่งเดียว ถ้ามันมีความจริงแล้วตรงกันหมด เข้าได้กันหมด จบวิศวะมาสาขาไหนก็ แล้วแต่ เวลาจะสร้างคอนโด สาขาไหนเอามาประชุม แล้วออกมาเป็นคอนโด อยู่ได้สุข สบาย ทุกอย่างสมบูรณ์แบบ อริยสัจต้องเป็นแบบนั้น ถ้าเป็นแบบนั้นขึ้นมา

ฉะนั้น เขาบอกว่า “มุมมองของโยมพิจารณาไตรลักษณ์ ถนัดในเรื่องของอนิจจัง” ถ้าไตร ลักษณ์ ไตรลักษณ์นี่นะ มันเกิดขึ้น คำว่า “เกิดขึ้น” จิตสงบแล้วจิตเห็นอาการของจิต มีการ

เกิดขึ้น การเกิดขึ้นคือค้นหาพบ จะเป็นกาย จะเป็นเวทนา จะเป็นจิต จะเป็นธรรม อะไรก็แล้วแต่ สติปัฏฐาน ๔ เพราะนั่นมันสะเทือนกิเลส เพราะถ้าคนเห็นจริงนะ คนเห็นจริงมันสะเทือนกิเลส เวลาสะเทือนกิเลสมันแปลกประหลาดลึกลับมหัศจรรย์

ทั้งๆ ที่ของที่เรารู้ๆ อยู่ เส้นผมบังภูเขา เวลาของหายหาไม่เจอ อยากรู้หาไม่เจอ เวลาเจอแล้ว เออ! แค่นั้นนะ แต่! แต่เจอ แหวนเพชร ทำแหวนเพชรตกหาย หาเท่าไรๆ หาเท่าไรก็ไม่เจอ เวลาเจอแหวนเพชรก็คือแหวนเพชร แต่เจออารมณ์ที่เจอใจ อารมณ์ที่เจอกับเวลาที่มันไม่เจอมันทุกขใหม่ แหวนเพชรมันก็คือแหวนเพชร แต่คนที่ไม่เจอแหวนเพชรแล้ว เออ! จบ ไม่ต้องหา เพราะเจอแล้ว

จิตเห็นอาการของจิต หาเท่าไรก็ไม่เจอ หาเท่าไรก็ไม่เจอ พอหาไม่เจอแล้วก็บอกว่า “เฮ้ย! กิเลสเป็นนามธรรม ไม่ต้องไปเจอมันหรอก กิเลสมันก็เป็นกิเลส เราก็จะฆ่ากิเลส” มันก็เหมือนศาลฎีกาตัดสินโทษประหารใจ เวลาโทษประหารก็คือโทษประหารใจใหม่ ศาลฎีกา ถ้าฆ่าคนตายโดยเจตนา มันก็ต้องประหารชีวิตนั่นนะ แต่จับคนร้ายไม่ได้ คนร้ายก็จับไม่ได้ ก็ไม่ต้องขึ้นศาล ไม่ทำอะไรเลย แต่การฆ่าคนตายโดยเจตนาโทษของมันคือประหารชีวิตนะ

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสก็ไม่เห็น วิปัสสนาก็ไม่ได้ทำ ไม่มีสิ่งใดเลย แต่ปฏิบัตินะบรรลุธรรมนะ โอ้โฮ! ปวดหัว ปวดหัว อันนี้มันเป็นเรื่องของเขา นี่เป็นเรื่องของเขา

เราจะพูดถึงเรื่องของสังคม สังคมเขาเป็นอยู่กันแบบนั้น ถ้าสังคมเป็นอยู่แบบนั้น ถ้าเป็นอนิจจัง ความเป็นอนิจจังเหมือนกับเด็กๆ เหมือนกับพวกเรา เราศึกษาสิ่งใดแล้วเราเข้าใจได้ว่า สิ่งนั้นเป็นอนิจจังใช่ไหม ผู้ใหญ่สิ่งใดที่เราได้มา สิ่งใดที่เราเสียหายไป เราก็เข้าใจได้ใช่ไหม มันต้องแปรสภาพไป ผู้ใหญ่สิ่งใดเราไม่เสียใจเลย แต่เด็กมันร้องไห้ มันไม่พอใจ ใจติ่มละลายหมด แท่งมันยังไม่ยอมเลย ต้องซื้อให้มันแท่งใหม่ ใจติ่มหมดแท่งมันละลายไปแล้ว หมดแท่งก็หมดแท่ง เรากรับรู้ได้ว่ามันเป็นเรื่องธรรมดาใช่ไหม แต่เด็กมันไม่ยอมๆ ใจศกักริมต้องอยู่ในแท่งนั้น ต้องไปซื้อแท่งใหม่ให้มัน เวลามันไม่รู้ แต่เรารู้ เห็นไหม มันเป็นอนิจจังๆ ใครๆ ก็รู้ได้ เป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้นนะ แต่ไตรลักษณ์มันไม่เคยเห็น ไตรลักษณ์มันไม่เป็นแบบนี้ ถ้าไตรลักษณ์ไม่เป็นแบบนี้

นี่พูดถึงว่า เวลาเขาบอกว่า “คำถาม เขาขอโอกาสถามหลวงพ่อกหลายเรื่องแล้ว ให้อยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทโธ” ถ้าอยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทโธ ถ้ามันเป็นความจริงนะ มันก็มีความสุขของมัน ถ้ามีความสุขของมัน ถ้ามันเป็นความจริง มันก็เป็นความจริง

เขาบอกว่า “การพิจารณาร่างกาย การพิจารณาเวทนาเกิดดับ” เวทนาเกิดดับนะ เวลาคนภาวนาไม่เป็น เวลานั้นไปแล้ว เวลาเวทนามันเกิด เจ็บปวดแสบร้อน เวลาเวทนาทุกคนก็อยากจะชนะเวทนาทั้งนั้น ถ้าการชนะเวทนา ถ้าเรานั่งสมาธิด้วยการกำหนดพุทโธ พุทธานุสติ เรากำหนดพุทโธๆ ถ้าจิตมันสงบแล้วมันสงบไปก่อนที่เวทนาจะมา แต่ถ้าเราพลังแผล เราสติสัมปชัญญะเราไม่สมบูรณ์ เราทำสักแต่ว่า ทำด้วยความพลังแผล ทำๆ ไป เวลาเวทนามันมา ใ้อโฮ! เจ็บปวดแสบร้อน แต่เราก็พยายามจะสู้ทนกับมัน นี่เป็นข้อเท็จจริงทั้งนั้น

มันเหมือน เหมือนกับเราทานอาหาร อาหารถ้ามันเผ็ดเกินไปมันก็มีรสเผ็ด อาหารที่มันมีรสจืดมันก็จืดใช่ไหม ใ้อนี้การภาวนา จิตมันได้สัมผัสอารมณ์ของตน สัมผัสอารมณ์ของตนนะ ผู้รู้ ผู้รู้ เห็นไหม ตัวของผู้รู้อย่างหนึ่ง แต่สิ่งที่ถูกรู้มันถึงกระทบมันถึงเกิดอารมณ์ขึ้น มันถึงเกิดความรู้สึกขึ้น ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เวลาผู้รู้มันไม่รับรู้ของมัน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจก็รับรู้อยู่ บางทีเรานั่งเหม่อลอย เห็นคนเดินผ่านไปผ่านมาถามว่า เห็นคนเดินผ่านไปผ่านมาไหม เห็นๆ อยู่ แต่รู้อะไรไหม ไม่รู้เพราะมันไม่ออกรับรู้ ผู้รู้ สิ่งที่ถูกรู้ สิ่งที่ถูกรู้ถ้าเรารับรู้ได้เต็มที่มันก็รับรู้ของมันไป ถ้ามันไม่รับรู้ของมันๆ แต่มันรู้ได้มันก็รู้ของมัน แต่รู้แบบเบลอๆ นี่พูดถึงว่าถ้ามันไม่ชัดไม่เจนของมัน

แต่ถ้าเรากำหนดพุทโธๆ ถ้าจิตสงบเข้ามามันวางหมด ชันท์ & รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จิตรับรู้ชันท์ & ชันท์ & ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ชันท์ & ถ้าคนภาวนายังไม่เป็นก็ไม่รู้ว่าจิตไม่ใช่ชันท์ & ชันท์ & ไม่ใช่จิต สิ่งที่เราเกิดขึ้นมา รูปคืออารมณ์ความรู้สึก เวทนาคือความรู้สึกในอารมณ์นั้น สัญญาคือความรู้ว่าอารมณ์อะไร เราพอใจไม่พอใจ สังขาร สังขารคือมันคิดปรุงแต่งต่อเนื่องไป วิญญาณ วิญญาณรับรู้รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันสัมพันธ์กันสัมพันธ์กันก็เป็นอารมณ์ขึ้นมา ถ้าไม่มีวิญญาณรับรู้อารมณ์นั้น อารมณ์แต่ละอารมณ์ อารมณ์ที่จะคิดขึ้นมามันก็เป็นอารมณ์อารมณ์หนึ่งๆ แต่มันก็สมบูรณ์แบบในชันท์ & นั้น แต่ความเร็วของจิตที่มันเป็นไป เราไม่รู้ทันมันหรอก มันก็หมุนอยู่อย่างนั้นนะ แวบๆๆ อยู่ในใจนั้นนะ แล้ว

เราก็จินตนาการจะเปรียบเทียบกับธรรมชาติข้อไหนก็ได้ จะรับรู้อะไรก็ได้ นี่พูดถึงว่าภาวนาแบบ เพื่อเจอ

หลวงตาท่านพูดโดยมารยาท ท่านบอกว่า “ไอ้พวกนี้พวกทำพอเป็นพิธี เห็นหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านทำจริงจังของท่าน ท่านมีมรรคมผลของท่าน ไอ้พวกนี้มันก็เลียนแบบ เดินจงกรม กู้ก็เดินได้ นั่งสมาธิ กู้ก็นั่งได้ ทำอะไรได้ทั้งนั้น แต่เป็นรูปแบบ เนื้อหาสาระไม่มี เนื้อหาสาระไม่มี มีแต่รูปแบบ”

แล้วคำว่า “รูปแบบ” ไซ้ใหม่ รูปแบบใครก็ทำได้ไซ้ใหม่ เพราะรูปแบบใครๆ ก็มานั่งได้ ใครๆ ก็มาเดินได้ ใครก็มาหย่อนก้นนั่งได้ ใครก็เดินได้ เอาตุ๊กตามาเดินก็ได้ ไปปั้นตุ๊กตาสวยๆ มาตั้งไว้รูปหนึ่งก็ได้ รูปแบบมันมีหมดละ แต่อารมณ์มันเป็นไปหรือไม่ ภาวนาเป็นหรือไม่เป็นอยู่ ตรงนี้ ถ้าไม่ทำพอเป็นพิธี เพราะวิธีปฏิบัติมันมีอิริยาบถ ๔ ยืน เดิน นั่ง นอน แล้วกูกู้ทำให้เหมือนเลย มันก็เหมือนกับตุ๊กตาไหลานเลยให้ทำอยู่อย่างนั้นละ แล้วจิตมันมีไหม มันไม่มีจิต แต่ของเรามันมี มันมีแล้วทำไม่ได้ พอทำไม่ได้ก็เอารูปแบบอย่างนั้นละ แล้วก็มากล่าวตุ๊กกัน

ฉะนั้น ถึงบอกว่า คำว่า “ไตรลักษณ์” ไซ้! ไตรลักษณ์แน่นอน แต่เป็นอย่างไร คนภาวนา ไม่เป็นไม่มีทางรู้ได้ อย่างเช่น เช่น เมื่อกวานวันอาสาฬหบูชา สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็น ธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา มันเป็นเรื่องธรรมดาๆ นี่แหละ แต่มันเกิดที่ไหนละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธัมมจักข พุทธอัญญาโกณฑัญญะอุปัฏฐากขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ๖ ปี แล้วมันเกิดตรงไหนละ แล้วอะไรมันเกิดละ ใครเป็นคนกระตุ้นให้ มันเกิด กระตุ้นให้มันเกิดขึ้นมาแล้วมีปัญญาอย่างไร นี่คำว่า “เกิดขึ้น” นี่ไง เกิดขึ้น สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายทั้งปวงต้องดับไปเป็นธรรมดา

เราจะบอกว่า เวลาทำความเข้าใจ มีพระ พระอวดเก่ง เขาบอกว่า “ทำสมาธิมันเป็นตัวตนนะ” แล้วใครบอกมึงว่าไม่เป็นละ เพราะอะไร

เพราะมึงจะละตัวตน ถ้ามึงไม่เห็นตัวตนของมึง มึงจะไปละอะไร คนที่จะละตัวตน ถ้า เข้าไม่ถึงตัวตนของตน จะเอาตัวตนไปละตรงไหน ตัวตนของตน อีโก้ ยึดมั่นถือมั่นในใจ แล้วก็ไป กว้านเอาเรื่องคนอื่นมานินทา กัน เวลานินทา ปัญญาๆ วิเคราะห์หรือวิจัยเรื่องของพระพุทธเจ้า วิเคราะห์หรือวิจัยเรื่องธรรมะ แล้วเรื่องของมึงละ เรื่องในใจมึงละ เวลาวิเคราะห์หรือวิจัยเขาก็วิเคราะห์

วิจัยจากในใจมิ่ง ใจมิ่งก็คือตัวตนของตนไง ก็สัมผัสมา-สมาธิไง แล้วเวลามันเกิด ถ้ามันเกิดมันต้องเกิดตรงนั้น เพราะคำว่า “เกิดตรงนั้น” เกิดขึ้น เกิดขึ้นคือเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง

ที่ค่อยๆ กั้นอยู่เนี่ยนะ สติปัฏฐาน ๔ โดยความคิดนึกเอาเอง ไม่ใช่สติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้าเป็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นอาการของจิตมันจะสะเทือนกิเลส มันจะสะเทือนกิเลส แบบว่าเก็บแหวนเพชร แหวนเพชรหายไป แหวนเพชรค้นคว้าอย่างไรก็แล้วแต่ชุ่มมัวเนาะ แหวนเพชรหาย กังวลฉิบหายเลย หาๆ หาไม่เจอ หาอย่างไรก็ไม่เจอ กังวลไหม กังวล เพราะอะไร เพราะแหวนเพชรหายไป แต่ไปเจอแหวนเพชร เอ้อ! เอ้อ! เนี่ยนะ พอใจไหม เอ้อ! เนี่ยสุขใจไหม เอ้อ! เนี่ยสมบูรณ์แบบไหม

จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง เหมือนเจอแหวนเพชร อารมณ์ความรู้สึกไม่เจอกับเจอแตกต่างกัน จิตเวลาสงบแล้วมันเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง เห็นกาย เห็นกายจริงๆ พอมันเห็นจริงๆ อารมณ์ที่มันกระเทือน แล้วพอกระเทือนแล้วมันจะสอนจิตดวงนั้นเลย การที่แหวนเพชรหายไปมันมีแต่ความวิตกกังวล มีแต่ความทุกข์นั้นะ พอเจอแหวนเพชรมันโล่งหมดเลย ภูมิใจ พอใจ โอ้ย! ของกูๆ ตัวตนๆ แล้วพอของกูแล้วของกู แต่กูไม่เห็นของกูทำอย่างไร เพราะกูเห็นของกู นี่เกิดขึ้น ถ้าไม่เกิดขึ้นนะ เกิดขึ้นตั้งอยู่ ดับไป สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดาแล้วเกิดอย่างไรละ ใ้อ้ที่เราเกิดอารมณ์ความรู้สึกนี้ มันเกิดโดยสัญชาตญาณของมนุษย์ มันเกิดโดยสถานะของความเป็นมนุษย์ มันเกิดโดยโลก มันเกิดโดยชีวิตของเรา เวลาสิ่งๆ ที่ความคิดมันเกิด มันเกิดโดยธรรมดาของมัน

แต่เวลาเป็นธรรมๆ ขึ้นมา มันเกิดด้วยความสามารถของเรา มันเกิดด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญาที่มันไปรู้จริงเห็นจริงตามความเป็นจริง ถ้ารู้จริงเห็นจริงตามความเป็นจริงมันถึงจะเป็นมรรค ความเป็นมรรคขึ้นมามันเกิดขึ้นอย่างนั้น

“นั่นไตรลักษณ์มันอยู่คู่กัน อยู่คู่กัน” ภาษาเรานะไม่ไปเถอะ ทางวิชาการมึงพูดไปเถอะ ปฏิบัติพอเป็นพิธีไง พิธีปฏิบัติก็มีแล้วนะ ตอนนี้นั้นก็เป็นพิธี แสดงธรรม แสดงธรรมจากหลวงปู่มัน แสดงธรรมจากครูบาอาจารย์ มันก็แสดงของมัน แล้วแสดงขึ้นมาแล้ว ภาษาเราพอแสดงไปแล้ว โลกไม่มีภูมิ ไม่มีวุฒิปากะ ใครจะโกหกอย่างไรเม่งก็เชื่อ

แต่หลวงตาท่านเคยย้ำบ่อยนัก ผู้รู้จริงเขามีนะ ผู้รู้จริง ผู้รู้จริงฟังที่เดียวก็รู้ว่า โทกหรือจริง ผู้ที่รู้จริงแล้วทำตามความเป็นจริงมาแล้ว ฟังรู้หมดละ หลวงตาเวลาท่าน พูดถึงหลวงปู่เขียน มหาเขียน ๙ ประโยค ที่ท่านไปฟังที่แรก ท่านไปฟังที่แรกตอนไปทอดผ้าป่า ท่านบอกปริยัติ เพราะท่านจบ ๙ ประโยค ฟังรู้หมด แล้วปริยัติคือว่าทางวิชาการที่มันเป็นอย่าง นั้น เพราะมันไม่เป็นความจริง ไม่เป็นความจริงก็ไม่พบแหวนเพชร แหวนเพชรหายไป หาชาคืนนี้ ทั้งชาติไม่เจอ

แต่ถ้าใครหาแหวนเพชรเจอนะ เอาแหวนเพชรเลย ส่งไปที่สถาบันรับรองเพชร ว่าเพชร มันเพชรจริงหรือเพชรปลอม มันวิเคราะห์วิจัยได้แล้วว่าเพชรของกูจริงหรือปลอม เวลาหายไป แล้วมันไปหมักหมมอยู่ในดินในโคลน เพชรมันแวววาวขึ้น หรือเพชรมันหมองลง นี่ไง เวลาเจอ แหวนเพชรแล้วมันพิจารณาได้ มันจับต้องได้ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา มันพอ แต่สุดท้ายแล้วมันก็ไม่ พออีกนี่ละ ไม่พอคือสมาธิไม่พอขึ้นมา มันก็เสื่อม แล้วปัญญาก็ไม่เดินไป

นี่พูดถึงว่าอนิจจัง อนิจจังกับไตรลักษณ์มันคนละอันกัน ถ้ามันเป็นไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เวลาเป็นอนัตตา เห็นไหม อนัตตา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป ถ้าเป็นอนัตตา ตัว เฉพาะอนัตตา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป นี่เป็นอนัตตา พอเป็นอนัตตาขึ้นมา ทางวิชาการเลย บอกว่า “มันเป็นอนัตตา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปมันไม่มี ก็มันเป็นอากาศธาตุ มันเป็นอย่างแล้วมันไม่มี” อู๋! ปวดหัว ปวดหัวเลย โอ้! นักวิชาการมันเยอะ ถ้าปวดหัวนะ

ถ้าไม่มี ไม่มีพระพุทธเจ้าเกิดมาได้อย่างไร ไม่มีทำไมเป็นพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ไม่มี ทำไมเอหิภิกขุ ๑,๒๕๐ องค์ ถ้าไม่มีพระอรหันต์เขาคุยอะไรกัน ไม่มีความเป็นพระอรหันต์ กับความเป็นอรหันต์เขาเอาอะไรวัดกัน มันไม่มีตรงไหน มันไม่มีอย่างไร ถ้าไม่มีมันไม่มีกิเลส แต่ มันมีคุณธรรมในใจ พระอรหันต์เขารู้นะ เหมือนเศรษฐี เศรษฐีเขามีเงินมีทองของเขา เขาเก็บเงิน ไว้ เขาสุขสบายใจของเขา เฮ้ย! กูก็เป็นเศรษฐี แต่กูก็เงินมาทั้งหมดเลย แล้วเงินของกูเป็นเศรษฐี กูยังไม่ได้ไปกูเขามาเลยนะ เศรษฐีเขานิ่งของเขา เขารู้ของเขา เขามีความสุขของเขา

นี่พูดถึงถ้าเป็นความจริง ถ้าความจริงเป็นแบบนั้น อันนี้เราพูดให้เห็นว่า เพราะเขาบอก ว่า “เขาภูมิใจไง ถ้ามหลวงพ่อมาหลายทีแล้ว หลวงพ่อตอบ คราวนี้หนูเขียนมาชัดเจนเลย เพราะอะไร เพราะ ๑. ที่โยมพิจารณาเวทนานี้ถูกต้องหรือไม่ โยมพยายามตรวจสอบด้วยตัวเอง

โยมคิดว่าถูก เพราะหลวงพ่อก็ตอบว่า โยมคิดว่าถูกเพราะหลวงพ่อก็ตอบอนุมานทุกหมดเลย ทำอะไรก็ถูกๆ ถูกทั้งนั้นเลย” ถูกก็คือถูกนะ ถูก ไม่ใช่อริยบุคคลนะ

เพราะเมื่อก่อนมีคนมาถามเรา ถามเรื่องการพิจารณากาย อย่างนี้ถูกไหมคะ ถูก เพราะอะไร เพราะเขาพิจารณากาย จะเป็นพิธีหรือไม่เป็นพิธี เวลาเขาพูดมามันเป็นรายละเอียดแล้วใช่ เท่านั้นแหละ อู้ฮู! หลวงพ่อว่าถูกถูก หลวงพ่อรับรองถูก ตาย ต่อไปนี้เราจะบอกว่า ถ้าถูกก็มีส่วนถูกนะ ถูกหมายความว่าเอ็งมานับค่านวณให้กูฟังถูกไหม ถูก แต่เอ็งค่านวณเป็นหรือยัง ยังเพราะเอ็งไม่มีเหตุผลที่จะมาค่านวณไง ถ้าเอ็งค่านวณ นี่ไง เวลาจะตอบนะ มันก็จะให้กำลังใจบุคคลบ้าง ใครทำอะไรได้ให้มันแบบว่ามีแนวทาง แต่บอกว่าถูก มันให้คะแนนมันเกินไป ๕ - ๖๐๐ โยชน์นี่นูน

ไฉนก็เหมือนกัน “หลวงพ่อก็ตอบอนุมานว่า เคยตอบอนุมานว่า” มันก็เหมือนเรา เหมือนพ่อแม่มีลูกอ่อน เห็นใหม่ เอ้า! กินข้าวๆ กินข้าววะ กินข้าว อ้าๆ นี่ก็เหมือนกัน ถูกไหม อ้าๆ มันก็ให้กำลังใจไง จะบอกว่าผิด ผิดเลย โทษนะลูกเราเพิ่งเกิด จะเลี้ยงลูกของเรา ลูกเรายังหากินไม่เป็น มันกินอะไรไม่ได้เลย แล้วเราไม่สอนให้มันกินมันจะโตขึ้นมาได้อย่างไร ถ้าจะให้มันกินนะ อ้าๆ ถูกไหม อ้าเลย ถูกไหมก็อ้าเลย ถูก โอ้โฮ! มันไปบอกว่าหลวงพ่อบริบระกันว่ามันมีชั้นมีตอน โอ้ย! กูปวดหัว กรณีนี้เจอมาบ่อยมาก

นี่ก็เหมือนกัน “หนูเข้าใจว่าถูก เพราะหลวงพ่อก็ตอบอนุมานว่าถูก” เวกกรรม ถ้าตอบปัญหาอย่างนี้มันตอบปัญหา **เราตอบปัญหานี้ เราพยายามจะตอบปัญหานะให้ผู้ที**
ประพฤติปฏิบัติมันยังมีแนวทาง อย่างไรก็ดีแล้วแต่มันยังมีแนวทาง เราจะคิดอย่างไร เราจะมีความเห็นของเราอย่างไรนะ เวลาถามหลวงพ่อ ถ้าหลวงพ่อก็ตอบใจก็ถูก ถ้าหลวงพ่อก็ตอบบึ้งหัวใจ เวลาหลวงพ่อก็ตอบบึ้งหัวใจใช้ไฟบึ้งหัวใจบึ้ง ถ้าอย่างนั้นอีกเรื่องหนึ่ง เวลาจะบึ้งหัวใจ สะดุ้งเฮือกเลย แต่ถ้าทำถูกไหม อ้าๆ เลยนะ

ส่วนใหญ่เวลาตอบปัญหานะ อ้าๆ จะให้กินไป ผีกัดกิน กินให้เป็น ทำให้ได้ ทำขึ้นมา ถ้าทำขึ้นมา เอ็งก็ทำขึ้นมาเพื่อประโยชน์ เรากินเข้าไปนะ เด็กมันร้องไห้ เด็กมันหิวกระหาย พอมันได้กินอาหารแล้วนะ มันก็นอนเล่นพักหนึ่ง เพราะมันอึดท้อง ไฉนก็อ้าเลย พอมันภาวนาดีขึ้นมา

เออ! ไม่มาหาถูกพักหนึ่งเลยนะ พอหิวมาอีกแล้ว หลวงพ่อๆๆ อ้าๆ ป้อนเลย ถูกของเราคืออย่างนี้ คำว่า “ถูกๆ” นะ แต่จะภาวนาไปถึงมรรคผลนะ ไห้!

การภาวนามรรคผลมันต้องไปเป็นแบบบิล เกตส์ เป็นแบบผู้ที่แจ๊ค หม่า อะไรอย่างนี้ คือ คนคนหนึ่งเขาพยายามสร้างธุรกิจของเขาขึ้นมา ใช้ความรู้ของเขา ใช้ประสบการณ์ของเขา ใช้ทุนของเขา การภาวนาเป็นอย่างนั้นจริงๆ นะ การภาวนาคนคนนั้นจะต้องมีศีล ต้องมีสมาธิ ขึ้นมา พอมีสมาธิขึ้นมา ถ้าเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริงขึ้นมา เขาต้องบริหารจัดการของเขา เขาพิจารณาของเขา ไคร่ครวญของเขา มันเหมือนกิจการอันหนึ่งเลยละ แล้วจะรักษาอย่างไร จะดูแลอย่างไรให้มันเจริญงอกงามขึ้นไป ใจนี้ของเรา เห็นใหม่ มีแต่จะซื้อ ซื้อทางออนไลน์ จะซื้ออย่างเดียว แต่ค้าขายไม่เป็น จะซื้ออย่างเดียว แล้วมันจะมีธุรกิจอะไรขึ้นมา

นี่พูดถึงว่าถ้าจริงๆ ต้องเป็นแบบนี้ เป็นแบบนี้เพราะอะไร เป็นแบบนี้เพราะหลวงตา ไปคุยกับหลวงปู่แหวนก็เป็นแบบนี้ หลวงตาไปคุยกับหลวงปู่บัว “มีอะไรว่ามา” หลวงปู่บัวเป็น ขึ้นเป็นตอนขึ้นมา นั่นนะกิจการหนึ่งๆ มรรค ๔ ผล ๔ บุคคลหนึ่งคู่ สองคู่ สามคู่ สี่คู่ นั่นคือ ๔ กิจการ กิจการของโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล คือกิจการกิจการหนึ่งเลยนะ

เริ่มต้นขึ้นจากการก่อร่างสร้างตัว เริ่มต้นขึ้นจากการกระทำ เริ่มต้นขึ้นมาจากประสบความสำเร็จเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา ถ้าไม่ประสบความสำเร็จเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันจะเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมาได้อย่างไร ถ้าเป็นความจริงๆ ขึ้นมา เวลานั้นปฏิบัติเขาเป็นอย่างนี้นะ แต่คนที่ภาวนาไม่เป็นนะ “เฮ้ย! อย่าไปฟังไอ้หงบมัน ไอ้ย! ล้าปากฉิบหายเลย ไอ้! โลกนี้มันมีอยู่คนเดียว อย่าไปยุ่งกับมัน ให้มันบ้าของมันไปเถอะ เรามาพิจารณาของเรากัน ไม่ขาดก็ไม่มีอะไร พิจารณาของเรา บรรลุธรรมกันอย่างนี้มีความสุข”

เดี๋ยวนี้เขาคิดอย่างนี้กันเยอะแยะ เพราะอะไร เพราะมันเป็นกระแสสังคม กระแสของเขา กลุ่มของเขาทำกันอยู่อย่างนั้น มันก็เหมือนกับเราผู้ที่พิจารณา ผู้ที่ดูอยู่ดูภาวะ ทำสิ่งใดที่ไม่ประสบความสำเร็จ ทำสิ่งใดมีแต่ความล้มเหลว ก็ไปกองกันอยู่นั้น เป็นสมาคม เป็นชมรม ชมรม ผู้พิจารณา ชมรมผู้ที่ภาวนาแล้วไม่ประสบความสำเร็จ แล้วก็ไปสร้างเหตุการณ์ สร้างความเชื่อของ

ตน แล้วก็บอก “เอาอย่างนี้พอ ใ้พวกนี้ช่างมันไปเถอะ ใ้พวกที่แหม! มันต้องมีกิจการ ใ้พวกที่มันต้องบรรลุดุธรรม มันต้องขาด ช่างมัน ปล่อยมันไป ปล่อยมันไป”

อย่างนี้ใครถูกใครผิด ตอนนี้สังคมเป็นแบบนี้ ใ้ผู้ทำอะไรได้แล้วไม่ประสบความสำเร็จ ทำสิ่งใดแล้วมีแต่ความล้มเหลว มันไปกองรวมกันอยู่那儿 แล้วต่างคนต่างบกพร่องในอารมณื บกพร่องในความคิดใจ แล้วก็มีความสุขกันอยู่อย่างนั้นนะ แล้วเวลาเอาจริงๆ ขึ้นมา พอเอาจริง ขึ้นมา เพราะเราไ้ยินนะ เราไ้ยินเวลาพระมาถามปัญหา แล้วพระเล่าให้ฟัง พระเวลาเขาอยู่สังคมอย่างนั้นมาก่อน เขาบอกว่า สังคมอย่างนั้นเขานินทานะ บอกว่า

“โอ้ย! ทำไมต้องขาด เราไม่ต้องขาดก็ได้”

“อ้าว! ไม่ต้องขาดมันจะตายหรือ”

คนเรารักษาโรคภัยไข้เจ็บไม่ต้องหายก็ได้ พอบรรเทาๆ ไปอย่างนั้นนะ แล้วเดี๋ยวหายแล้ว หรือ คนเราเจ็บไข้ได้ป่วยรักษาโรคไม่เคยหาย แล้วมันจะปลอดภัยไหม มันเป็นไปได้ที่จะปลอดภัย แต่คนเรารักษาโรค โรคต้องหายขาด พอโรคหายขาดแล้ว นั่นนะชำระกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่ไง ไตรลักษณ์เป็นไตรลักษณ์ อนิจจังเป็นอนิจจัง มันไม่เกี่ยวกัน

“แล้วข้อที่ ๑. โยมพิจารณาของโยม พิจารณาเวทนาถูกต้องหรือไม่” พิจารณาเวทนา พิจารณาเวทนา จิตสงบแล้วพิจารณาเวทนา เวทนาสักแต่ว่าเวทนา เวทนามันเกิดขึ้นจากอะไร เวลาเวทนามันเกิดขึ้นจากจิตใจ จิตนี้มันโง่งนะ เวลามันยึด เวทนานี้เป็นนามธรรม เวทนากาย เวทนาจิต เวทนากาย นั่งนานนอนนานก็เป็นเวทนา เวทนาจิตนั่งเฉยๆ มันก็ไม่พอใจ เวทนากาย เวทนาจิต แล้วเวทนามันเกิดอย่างไร ถ้าคนจิตสงบแล้วจับเวทนาได้มันพิจารณาเวทนาอย่างไร

โอ้ย! เวทนาจับไม่ได้ เวทนาเป็นเรา เราเป็นเวทนา ทุกข์เกือบเป็นเกือบตาย เวลาคนที่มีความทุกข์ทำร้ายตัวเองเพราะอะไร เพราะความทุกข์มันท่วมท้นใจ พิจารณาเวทนา เวทนานอก เวทนาใน เวทนาของโลกกับเวทนาในอริยสัจ เพราะในพระไตรปิฎกมันมี เวลาพระไปคุยกับนักบวชนอกศาสนา ไปเป็นภรรยานางเวทนา ๒ แล้วเขาเถียง เถียงเขาไม่ขึ้น เวลากลับมาหาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าดำเอาเลยนะ “โมฆบุรุษ โมฆบุรุษ ถ้าไม่มีปัญญาไม่ต้องไปพูด”

เวทนามันมีเวทนา ๓ สุขเวทนา ทุกขเวทนา อุเบกขาเวทนา แล้วอายตนะ ๖ อายตนะ ๑๒ อายตนะ ๑๘ อายตนะภายนอก อายตนะภายใน เวลาคนมันจับได้ ถ้ามันจับได้มันจะเห็นหมดเลยนะ เวลาหลวงตาท่านพูด ท่านเป็นมหา เวลาประพฤติปฏิบัติมาแล้วมันเข้ากันหมดเลย ทางวิชาการเป็นทางวิชาการ แต่ความจริงเราไม่มี เห็นไหม มันเหมือนทางวิชาการที่เราจำได้ จำไม่ได้ ต้องทบทวนตลอดเวลา

นี่ก็เหมือนกัน “โยมพิจารณาเวทนาถูกต้องหรือไม่” ถ้าการพิจารณาเวทนา ถ้าจิตมันสงบแล้วเราจับเวทนาได้ พิจารณาเวทนา เวลาพิจารณาเวทนา เวลาขั้นของปัญญาไม่มีขอบเขต ถ้ามันถูกต้องก็ถูกต้องของมัน ถ้ามันไม่ถูกต้องมันพิจารณาไปแล้ว ขนาดว่าสมาธิมันไม่พอ ถ้าพิจารณาเวทนาไปแล้วมันก็ไปยันกันไว้ เวลาหลวงตาท่านพูด เห็นไหม ว่าหลวงปู่มันท่านบอกว่า “มหา มหาภาวนาอย่างนั้นหรือ ทำไมภาวนาอย่างกับหมากัดกัน” คำว่า “หมากัดกัน” คือว่าจับเวทนาได้แล้วไม่ได้พิจารณา ยันไว้อย่างนั้นนะ ยันไว้อย่างนั้น

หลวงตาท่านบอกว่า “ถ้าหลวงปู่มันส่งจิตมาดูท่านก่อนหน้านั้นชั่วโมงหนึ่ง แล้วเราไปทำข้อวัตร ท่านจะชื่นชมเราเลย บอกว่า แหม! มหาเก่งมาก มหาพิจารณาเวทนา เห็นไหม ฟาดฟันกับมันใช้ปัญญาฟาดฟันค้นคว้าในเวทนานั้น เวทนามันเกิดที่ไหน เกิดที่หัวเข่า หัวเข่ามันมีเวทนาหรือไม่ ธาตุชั้นมันเป็นเวทนาหรือไม่ เวทนามันเกิดที่เอว เวทนามันเกิดบนศีรษะ เวทนามันเกิดบนหน้าอก เวทนามันเกิดบนหน้าอกเกิดอย่างไร เวลาท่านใช้ปัญญาฟาดฟันกับมัน ฟาดฟันกับมันจนฟาดฟันไปแล้วมันเหนื่อย มันเหนื่อยเพราะมันใช้ปัญญามาก เวลาใช้ปัญญา เวลาคนทำงานมันใช้ปัญญามาก มันจะเหนื่อยอ่อนมาก เหนื่อยอ่อนมากก็เลยพัก พักก็เลยถอนปัญญาออก แล้วก็ยันไว้ด้วยสมาธิไง หลวงปู่มันส่งจิตมาดูพอดี “มหา มหาพิจารณาอย่างนั้นหรือ””

นี่การพิจารณา เห็นไหม นี่พูดถึงกิจการใด กิจการของไสดาปัตติมรรค สกิทาคามิมรรค อนาคามิมรรค อรหัตตมรรค กิจการหนึ่งๆ การกระทำการหนึ่ง มันต้องมีเหตุมีผลของมัน มันชัดเจนของมัน ถ้าอย่างนั้นมันถึงจะถูกต้อง แต่ถ้าโยมพิจารณาเวทนาของโยม พิจารณาอย่างนั้นแล้วบอกว่า “หลวงปู่เคยตอบมาตั้งหลายทีแล้ว” เวลาตอบมันก็อ้อๆ อ้อ อ้อเลย ให้ภาวนาให้เป็น เพราะถ้าภาวนาได้แล้วมันเป็นสมบัติของตน ใครก็แล้วแต่ทำกิจการใดประสบความสำเร็จมันจะเป็นผลงานของเขา มันจะเป็นกิจการของเขา ไม่ใช่ของเรา เราเป็นผู้ที่ให้

ปริกษาเป็นที่ปริกษา ถ้านึกถึงที่ปริกษา นี้จะอ้อยเหยื่อเขาแล้วนะ ไม่หрок มันเป็นของใครของ มัน พุดถึงผู้พิจารณาเวทนา

“๒. หลวงพ่อเคยตอบคำถามเกี่ยวกับการพิจารณาว่าเกิดขึ้น ณ ปัจจุบันให้พิจารณาอัน นั้น แต่จิตของโยมไม่ยอมพิจารณากายเลยเพราะเห็นว่าเป็นก้อนวัตถุธาตุนี้” เวลาพิจารณาไป แล้วนะ ถ้าพิจารณาเวทนา มันก็เห็นกายแบบเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมแบบเวทนา เวลา พิจารณาสິงใดสิ่งหนึ่ง พิจารณากายก็ได้ เวทนาจ็ได้ จิตก็ได็ ธรรมก็ได็ แต่ถึาพิจารณาไป แล้ว เพราะโสดาบันเป็นโสดาบันเหมือนกัน แต่พิจารณากายเป็นโสดาบัน พิจารณาเวทนาเป็น โสดาบัน พิจารณาจิตเป็นโสดาบัน พิจารณาธรรมเป็นโสดาบัน การพิจารณาเป็นโสดาบันคือ โสดาบันเหมือนกัน แล้วถึาเหมือนกันแล้วมันจะรู้ผลเหมือนกัน

อย่างเช่น เห็นไหม เช่น เราจะเดินทางด้วยรถ รถก็รถเหมือนกัน แต่รถมันคนละยี่ห้อ รถ มันก็แตกต่างมันก็แตกต่างกัน นึก็เหมือนกัน ถึาพิจารณาให้เหมือนกันมันก็เหมือนกัน แต่ที่นี้ พอดพิจารณาไป แล้ว เขาบอก “พิจารณาไป แล้ว แต่เวลาพิจารณากาย กายนี้เป็นแค่ก้อนธาตุ มัน หนึ่งๆ อยู่ ไปดูมันทำไม” ฉะนั้น ใ้มนี่มันยืนย่นอยู่แล้ว ในเมื่อรถ รถเป็นเพื่อการคมนาคม รถเป็นที่ อาศัย รถมันก็เป็นการขนส่งที่จะพาให้เราไปถึงปลายทางได้ ไม่ใช่ว่าสงสยเรือ่งรถ

นี่ก็เหมือนกัน แต่รถของกูวิ่งได้ รถของมึงวิ่งไม่ได้ เวทนาของเราวิ่งได้ แต่ก้อนธาตุมันอยู่ หนึ่งๆ ก้อนธาตุมันไม่ไปไหน อ้าว! เป็นอย่างนั้นไปอีก แต่ถ้าคนภาวนาเป็นแล้ว รถก็คือรถ ถึารถมี คุณภาพดีหน่อย เออ! มันก็สะดวกสบายหน่อยหนึ่ง แต่ถึาเป็นเกวียน เกวียนก็ไปได็ เกวียนก็ถึง เหมือนกัน ถึามันเคลื่อนที่ไปได็มันก็ไปได็ ขนส่งได้เหมือนกัน

นี่ก็เหมือนกัน “ทำไมถึาอย่างนี้เวลาพิจารณากาย กายมันหนึ่งๆ อยู่ ไปดูมันทำไม” แสดง ว่ารถมันวิ่งไม่ได้หรือ เพราะอะไรรู้ไหม เพราะคนที่พิจารณากายเยอะนะ ถึาพุดอย่างนี้ละ ไป สังกมไปหลวงปู่คำดี หลวงปู่เจี๊ยะ ไปหาหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่เจี๊ยะเอาตายเลย พอดพิจารณากาย แล้วมันหนึ่งๆ หลวงปู่เจี๊ยะถนัดกายนั้ คนที่ถนัดกายมันก็เป็นเรื่องของกาย มันอยู่ที่ว่าคนที่ถนัด ถึาถนัดแล้วจ็จบ

ฉะนั้น บอกว่า “ถึาพิจารณาแล้วมันเหมือนกัน” ถึาพิจารณาเป็นธรรมแล้วนะ ธรรมะไม่มี ขัดไม่มีแย้งกัน ถึาธรรมะแท้ๆ นะ ธรรมะ เห็นไหม ดูสิ เราขับรถไป เราไปเติมน้ำมัน ถึาน้ำมัน

ชนิดเดียวกัน เติมที่บิ๋มไหนก็ได้ แต่เว้นไว้แต่บิ๋มมันไม่มีน้ำมัน มันมีแต่น้ำ พอไปเติมน้ำแล้วยุ่งเลย นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นน้ำมันชนิดเดียวกัน ที่ไหนมันก็เติมได้

นี่ก็เหมือนกัน พิจารณาเวทนา พิจารณากาย พิจารณาจิต พิจารณาธรรม เหมือนกัน เหมือนกัน แต่คนพิจารณาแตกต่างกัน เพราะมันเป็นสติปัญญา ๔ แล้วเหมือนกันอย่างไรถามได้ แต่เรื่องมันจะยาวเกินไป ถ้าพูดเลยคืนนี้ไม่จบนะ ถ้าอธิบาย แล้วเวลาไม่จบมันสนุกคนอธิบายนะ เพราะมันอธิบายด้วยความสนุก ใจคนฟังก็เบือ หลวงพ่อเล็กเถอะ ไม่รู้เรื่อง อธิบายแล้วมันจะยุ่ง ใจคนอธิบายเพราะมันเป็นขึ้นเป็นอัน มันเป็นเรื่องหาสาระไง ใจคนฟัง คู๋! เกาหัวแกรกๆ เลย เมื่อไหร่จะเลิกสักทีวะ เพราะไม่รู้เรื่องด้วย เพราะภาวนาไม่เป็นไง ถ้าภาวนาเป็นมันมีเนื้อหาสาระอยู่ในตัวมันโดยข้อเท็จจริงอยู่แล้ว ฉะนั้น บอกว่าให้จบก่อน เดียวมันจะเลยเถิด

“๓. มุมไตรลักษณ์ที่โยมชอบพิจารณาคืออนิจจัง โยมควรพิจารณามุมทุกซง อนัตตา หรือไม่” ความเป็นอนิจจัง คำว่า “เป็นอนิจจัง” สภาวะอนิจจัง เรานั่งดูสิ เราจุดเทียนสิ เทียนมันจะเผาตัวมันเอง อนิจจังใหม่ เวลาเราจุดเทียน เทียนมันจะเผาตัวมันเองหมดเล่ม ตัวมันเองเป็นอนิจจังนะ แต่ตัวเราไม่ได้อะไร เพราะมันอยู่ข้างนอก

แต่นางปฎาจารา เห็นไหม ตั้งแต่สามีเสียไป เสียลูกไปสองคน เสียพ่อเสียแม่จนบ้าไปแล้ววิ่งแก้ผ้าไป พระพุทธเจ้าว่า “ปฎาจารา เธอเป็นอะไร” แล้วโยนผ้าให้ แล้วให้บวชเป็นภิกษุณีไปพิจารณาเทียนนี้แหละ ไปพิจารณาเทียน การพิจารณาเทียนเพราะว่ามันทุกข์ยากมาตลอด มันพิจารณาไปแล้ว มันพิจารณาจากภายนอก มันย้อนเข้ามาเป็นภายในไง ถ้าย้อนเข้ามาเป็นภายใน มันเป็นเหมือนชีวิตเราไง ชีวิตของเราเหมือนกับเทียน

ท่านเปรียบเทียบว่า **ชีวิตเราเหมือนเทียนเล่มนี้ แล้วเทียนเล่มนี้มันจุดมันเผาของมันไป เทียนเล่มนี้ก็ต้องหมดไปไง** ชีวิตเรา เห็นไหม ชีวิตสามี ชีวิตลูกสองคน ชีวิตพ่อ ชีวิตแม่ ชีวิตเรา ชีวิตเราเทียนมันกำลังเผาอยู่ ไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์ เพราะมันเป็นปัจจุบันไง เพราะชีวิตสามี ชีวิตลูก ชีวิตพ่อ ชีวิตแม่ มันเป็นข้างนอก มันตายไปแล้วไง แต่ชีวิตเรายังมีชีวิตอยู่ไง แต่ชีวิตของเรามีสติปัญญา เราเปรียบเทียบชีวิตนี้เปรียบเทียบหัวใจนี้เหมือนเทียนเล่มนี้ พอเหมือนเทียนเล่มนี้ พิจารณาเทียนเล่มนี้ มันก็ย้อนเข้ามาสู่ตัวเอง เป็นพระอรหันต์จากการพิจารณาเทียน

นี่ก็เหมือนกัน เราบอกว่าเป็นอนิจจังๆ มันเหมือนเทียนเล่มนี้มันอยู่ข้างนอก เห็นไหม แต่ ถ้ามันจับได้ มันต้องจับได้นี่ไตรลักษณ์ สัมมาสมาธิคือจิต เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป จิตเป็น สัมมาสมาธิ จิตมีสติปัญญา จิตมันพิจารณาของมัน เห็นไหม ตัวตนของมัน ไตรลักษณ์มันเกิด ตรงนี้ ไตรลักษณ์ที่ว่าเวลาฆ่ากิเลส ฆ่าตัวตน เวลาเราชำระกิเลส กิเลส คือชำระตัวตนของเรานะ ตัวตนอย่างหยาบๆ ชำระเป็นขั้นๆ จนตัวตนอย่างละเอียด จนชำระตัวตนจนไม่มีตัวตน ตัวตน คือภวาสวะ คือภพ โลกทัศน์ แก่นของจิต หลักของอวิชา

มันจะพูดของมันคนเดียว คนอื่นงกับมันนุ่มนวลนะ พูดของมันคนเดียว ตำราคือตำรา แต่ถ้า เห็นจริงในใจแล้วจบ ถ้าพูดถึงนะ ถ้ามันเป็นความจริง ถ้ามุมไตรลักษณ์ก็เป็นมุมไตรลักษณ์ คำ ว่า “มุมไตรลักษณ์” ไตรลักษณ์คือพระไตรลักษณ์นะ พระ-ไตรลักษณ์นะ พระอริยบุคคลต้องเห็น ไตรลักษณ์ เห็นตามความเป็นจริง แต่ที่เราพยายามจะพูดถึงความเห็นของเราว่ามันเป็นไตร ลักษณ์ แล้วบอกว่า “ในไตรลักษณ์ที่มุมมองของโยมชอบอนิจจัง ไม่ชอบทุกขัง ไม่ชอบอนัตตา โยมควรพิจารณาในมุมมองของทุกขังหรือไม่ โยมควรพิจารณาในมุมมองของอนัตตาหรือไม่”

ในมุมมองของอนิจจัง ในมุมมองทุกขัง ในมุมมองอนัตตา มันเป็นสมมุติทั้งนั้น แต่ถ้าเป็นความจริง มันเป็นความจริงจากภายใน ถ้ามันเป็นความจริง จิตสงบแล้วรู้เห็นตามความเป็นจริง ถ้ามันเป็น เป็นจริงมันจะเร็วกว่านี้เยอะมาก แล้วมันแบบว่าคำถามนี่นะ ประสาเรา คำถามของโยมเปิดได้ เปิดพุงหมดเลย ใต้พุงมีเท่าไรแบหมดเลย นี่ไง ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมงฺคฺลฺมฺตฺมํ ใครรู้เท่าไร พูดได้เท่านั้น ใครปฏิบัติได้เท่าไรได้เท่านั้น ถ้าคนจริง คนจริงมันเป็นความจริงแล้วมันเป็น อีกเรื่องหนึ่งเลย

นี่พูดถึง เห็นไหม มันเป็นโลกหรือเป็นธรรม ถ้าเป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรม เวลาพูดอย่างนี้ มันเหมือนกับที่หลวงตาท่านจบมหามา ไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันบอกว่า ธรรมะขององค์- สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐนัก เก็บใส่ลิ้นชักไว้ก่อน เวลาประพฤติปฏิบัติไป แล้วถ้าเป็นความจริงเสมอกัน เวลาหลวงตาท่านมาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา พอใจท่าน เป็นจริงท่านบอกเลย ที่ศึกษามาอันเดียวกันเลย

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม เป็นมุมมองของอนิจจัง เป็นมุมมองของทุกขัง เป็นมุมมองของอนัตตา ธรรมะของพระพุทธเจ้าหมดเลย เรียนมาแล้วเวลาปฏิบัติ มันขัดมันแย้ง มันขัดมันแย้งเพราะอะไร มันขัดมันแย้งเพราะรู้หมดแล้ว รู้จริงหมดแล้ว หลวงพ่อ

ตอบให้ถูกนะ หลวงพ่อตอบไม่ถูก หลวงพ่อผิดนะ สุดท้ายแล้ว เห็นใหม่ เปิดได้เปิดพวงหมุดเลย เป็นเรื่องโลกๆ ไม่เป็นธรรม

เป็นธรรมหรือเป็นโลก เป็นธรรมคือเป็นสังฆธรรม เป็นธรรมความเป็นจริง เป็นผลจากการประพฤติปฏิบัติ เป็นสันติภูมิโก ปัจจัยตั้ง สันติภูมิโก เป็นโลก เป็นโลกคือวิชาการ เป็นโลกคือความรู้สึกนึกคิดของเรา ด้วยสติด้วยปัญญาของเรา เป็นโลกๆ ไม่เข้าสู่ธรรมเลย ปฏิบัติพอเป็นพิธี ไม่ได้ปฏิบัติตามความเป็นจริง

นี่เป็นโลกหรือเป็นธรรม ถ้าเป็นธรรม อย่างที่ว่า พูดถึงพຼ່ຽងนี้เข้าเลย พูดแบบ หลวงปู่อ่อน เทศน์จนโยมหนีหมด เหลือหมาตัวเดียว ถ้าเป็นธรรมพูดได้ทั้งวันทั้งคืนเลย ถ้าเป็นโลก เป็นโลกง่วงนอน กลับบ้านดีกว่า มันไม่เป็นธรรมแล้ว มันปวดหัว พูดอยู่คนเดียว ไม่รู้ด้วย เป็นโลกหรือเป็นธรรม ถ้าเป็นโลก เป็นอย่างที่เขียนมา ถ้าเป็นธรรม เป็นธรรมจะเป็นสังฆธรรมในหัวใจของเรา แล้วซาบซึ้งมาก เป็นธรรมๆ มันคายกิเลส เป็นธรรมมันถอดถอน ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมเพื่อธรรม ไม่ใช่ปฏิบัติธรรมเพื่อโลก เอวัง